

УДК 340.132.6

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.5.32>**Валерія Антошкіна,**

канд. юрид. наук, доцент,

доцент кафедри галузевих юридичних дисциплін

Бердянського університету менеджменту і бізнесу

СПОСОБИ ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВА ТА ЇХНЯ РОЛЬ У ПРАВОЗАСТОСОВНІЙ ПРАКТИЦІ

Дана стаття присвячена проблемам тлумачення в праві, включаючи методи тлумачення. Загальний характер правил, неможливість конкретизувати їх стосовно конкретної життєвої ситуації є об'єктивною причиною тлумачення. Питання про те, як тлумачити право, є важливими у доктрині тлумачення. Способи тлумачення дають нам уявлення про механізм та інструменти такої діяльності. Під методом тлумачення в юридичній літературі розуміють конкретні прийоми та знання правил, необхідних для уточнення тлумачення предмета реального змісту правових норм. Слід зазначити, що серед учених досі не вироблений єдиний підхід до визначення конкретних методів і правил, що роз'яснюють закон, їх об'єднання в способах тлумачення. Автор статті розглядає граматичну, логічну, систематичну, історичну інтерпретацію та їх застосування у праві. Граматичний спосіб (словесний, філологічний, буквальный, лексичний – варіанти назви) найпоширеніший. Логічне тлумачення – тлумачення правового акта та його змісту з використанням законів логіки. Існує й системне задалегідь визначене систематичне тлумачення права. Тлумачення окремих актів або законів, включаючи договори, укладені тими самими засобами. У разі використання систематичного тлумачення слід враховувати інші частини договору з положеннями закону та використання історичних документів сторін до його укладення. Отже, компетентні органи, які здійснюють правоохоронну діяльність, не мають права відмовляти у спорі через законодавчий стандарт незрозумілості. Чітко визначених правил у цих методів немає. Вони можуть бути використані одночасно або можуть бути вибрані для одного або декількох індивідуальних розсудів, залежно від можливості досягнення об'єктивної інтерпретації. Таким чином, якщо граматична та логічна інтерпретація відштовхується від самих текстів, то систематичні та історичні методи спираються на зовнішні для них елементи. Правозастосування не усієї гами призводить до одностороннього застосування закону. Інтерпретація базується на умові, що система права повинна бути вільною від суперечностей, і кожне положення повинно відповідати всій системі.

Ключові слова: граматичний, логічний, систематичний, історичний метод тлумачення права, громадський порядок.

Постановка проблеми. Необхідність тлумачення спричинена багатьма факторами як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. При цьому можна стверджувати, що необхідність тлумачення зумовлена не тільки і не стільки технічною недосконалістю зовнішньої форми частини правових норм (їх незрозумілістю, неоднозначністю), а й впливає із суті правореалізації, оскільки в самій природі правової норми закладена необхідність її інтерпретації. Тлумачення не стільки їх розуміння і роз'яснення як таких, скільки інтерпретація з точки зору дихотомії «право-факт», тобто є потреба юридичної оцінки конкретних фактичних випадків [1, с. 9].

Загальний характер правової норми, а отже, неможливість вказати в ній абсолютно всі конкретні життєві ситуації, є об'єктивною причиною тлумачення. Відповідно до закону загальної ентропії будь-яка

передача інформації пов'язана з втратою її певної частини, тому інформація кодується з певним запасом – її носій є більш об'ємним, ніж обсяг переданої інформації. Законодавець же, навпаки, враховуючи потреби практики, повинен створити максимально стислий нормативний текст, що, у свою чергу, викликає необхідність у роз'ясненні, «розшифровці».

Також тлумачення майже завжди вимагають такі оціночні поняття, які широко застосовують у понятійному апараті юридичних норм: «підстави, що не суперечать моральним засадам суспільства» (ст. 3 Сімейного кодексу (далі – СК), «аморальна поведінка нареченого, нареченої» (ст. 31 СК), «важка хвороба або хвороба, небезпечна для другого з подружжя і (або) їхніх нащадків» (ст. 41 СК), «додаткові витрати на дитину» (ст. 185 СК) або слова «та т. д.», «і т. п.», «інші» [2, с. 450-451].

Отже, враховуючи зазначене, можемо стверджувати, що тлумачення – доволі складний процес, результатом якого може бути як правильне розуміння правової норми, так і помилкове, що викривляє її зміст та породжує помилки.

Дана тема набуває ще більшої важливості у зв'язку з діяльністю державних органів і посадових осіб із застосування норм права до конкретних життєвих відносин. Це підтверджує неоднорідність сучасної правозастосовної практики, насамперед судової. Причинами такої ситуації нерідко називають недосконалість чинного законодавства. Разом із тим більш глибокий аналіз цієї проблематики свідчить про наявність скоріше істотних проблем у тлумаченні закону, ніж про його прогалини і суперечливості. Своєю чергою, виникають питання до правозастосовувачів, що втратили за останнє сторіччя «почуття права», що зрештою і призвело до «механізації» судової практики, домінуванню буквального тлумачення над усіма іншими видами тлумачення. Така ситуація не може бути визнана задовільною, і тому необхідним є дослідження всіх способів і методів тлумачення, які можуть бути використані в практиці для приведення її до певної однаковості, що зумовлює актуальність даного дослідження [3, с. 92-93].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми тлумачення становили певний інтерес для вчених в усі періоди розвитку правової доктрини. Першою масштабною і завершеною роботою в цій сфері на наших теренах по праву вважається монографія Є. В. Васьковського. Серед радянських вчених, що займалися даною проблематикою, можна відзначити таких, як: Ю. Г. Ткаченко, А. С. Шляпочников, Н. Н. Вопленко, А. С. Пиголкин, А. Ф. Черданцев, Н. Л. Гранат. Особливо в останні десятиліття долучилися до розробки проблем інтерпретаційної діяльності такі українські правознавці, як: Ю. Л. Власов, В. В. Гончаров, В. Г. Ротань, І. Л. Самсін, В. Я. Карабань, Ю. М. Тодика. Разом із тим, залишаються питання у вченні про тлумачення, які дотепер не знайшли свого остаточного вирішення.

Мета статті. Одним із таких є способи тлумачення права, важливість яких важко переоцінити, оскільки вони дають нам уявлення про механізм і інструментарій правоінтерпретаційної діяльності. Саме тому метою цієї роботи є дослідження вказаних питань.

Виклад основного матеріалу. Під способом тлумачення в правовій літературі розуміють об'єднані за визначеними підставами

і наявністю спільних рис у відносно виділену сукупність конкретні прийоми і правила пізнання, необхідні суб'єкту тлумачення для з'ясування дійсного змісту правової норми.

Джерелом формування принципів, прийомів і правил тлумачення, використовуваних в національному праві, були загальні правила, більшість з яких застосовувалися ще в Стародавньому Римі [4, с. 23]. Серед таких правил, наприклад, правило розумної норми, яке передбачає, що право продиктовано розумом, а результат тлумачення не повинний бути безглуздом і даремним, оскільки сам закон не говорить про це.

У німецькій теорії права виділяються чотири класичних методи тлумачення права. Критеріями для інтерпретації виступають: текст, історія створення закону, його система та переслідувані їм цілі. Результат залежить і від історії закону, його контекста, переслідуваних законом цілей та інших факторів, для чого потрібне використання всіх доступних методів і джерел.

Варто зазначити, що вченими дотепер не вироблено єдиного, усталеного підходу до визначення конкретних прийомів і правил з'ясування змісту норм права та їх об'єднання в способи тлумачення.

На думку Є. В. Васьковського, найбільш детальна класифікація способів тлумачення належить Е. М. Форстеру, який, окрім граматичного, розрізняв також цілий ряд способів залежно від того, які знання застосовуються в процесі тлумачення. Автор виділяв такі способи і, відповідно, види тлумачення, як діалектичне, риторичне, історичне, етикополітичне, поетичне, арифметичне, геометричне, фізико-медичне, та інші види [5, с. 95-96]. Сам Е. В. Васьковський окремі способи тлумачення (інструментальний підхід) пов'язував з метою. Вченим були сформульовані такі правила тлумачення: кому заборонена дія, тому заборонена і дія, яка веде до цієї мети; кому заборонені дії, тому заборонена і дія, до якої вони ведуть, якщо її не можна досягти іншими діями; хто правомірний до мети, той правомочний і до дії, яка веде до цієї мети, якщо вона не може бути досягнута іншими діями; хто правомірний до відомої дії, той правомочний і до мети, яка досягається цією дією.

Натомість Н. Н. Вопленко виділяє як основні способи тлумачення права: філологічний, систематичний, історико-політичний, логічний і спеціально-юридичний [6, с. 28]. А. Ф. Черданцев пропонує п'ять способів тлумачення: мовний, логічний, систематичний, історичний і функціональний [7, с. 35-117]. С. С. Алексєєв виокремлює: граматичний, логічний, спеціально-юридичний, система-

тичний та історичний спосіб тлумачення [8, с. 131]. Ю. Л. Власов відстоює точку зору, з якою можемо погодитися, що для остаточного визначення даного питання необхідно виходити із завдань та об'єкта тлумачення, і, відповідно, пропонує визначати такі способи, які тією чи іншою мірою містять у собі всі перераховані вище: граматичний, логічний, системний і історичний [9, с. 35].

Проаналізуємо окремо кожний з них.

Грамматичний спосіб (мовний, словесний, філологічний, буквальный, лексичний – варіанти назви) [10, с. 133] найбільш поширений. Він заснований на знанні мови, використанні правил застосування слів, морфології та синтаксису. Сутність його полягає у з'ясуванні лексичного значення окремих правових термінів і словосполучень, а також синтаксичному аналізі словосполучень та речень. Грамматичне тлумачення відбувається за встановленими правилами, які дозволяють з'ясувати значення окремих слів і термінів, потім речень, а потім і правової норми в цілому. Коли суб'єкт тлумачення з'ясовує зміст речення, велика увага приділяється розділовим знакам, вступним словам, сполучникам [11, с. 452–453].

Недостатнє знання правил граматики, неправильна їх інтерпретація призводять до неточного розуміння змісту норми, а отже, і до її порушення в процесі реалізації. Особлива увага приділяється значенню окремих термінів. Так, у законодавчих актах термінам, які мають загальноприйняте значення, надається особливий сенс. Якщо законодавець в самому акті не надав роз'яснення терміна або воно не з'ясовано, то використовується його значення, яке він має в науці і практиці. Також певні проблеми можуть виникати у застосуванні спеціальних термінів із різних галузей науки та практики. Так, із застосуванням даного методу може бути витлумачено поняття, закріплене в Сімейному кодексі (далі – СК), – «особиста приватна власність дружини, чоловіка», яке не знаходить свого відображення ні в Конституції України, ні в Цивільному кодексі України (далі – ЦК). Шляхом тлумачення з'ясуємо, що в даному випадку має місце некоректне застосування термінології, оскільки поняття «особиста власність» було характерно для радянського законодавства. У сучасному цивільному праві застосовується термін «приватна власність», а тому правильніше у зазначеній нормі застосувати терміни «роздільна приватна власність» і «роздільне майно» [12, с. 93].

Як приклад граматичного тлумачення можна навести норму ч. 2 ст. 36 ЦКУ, згідно з якою суд може обмежити цивільну дієздат-

ність фізичної особи, якщо вона зловживає спиртними напоями, наркотичними засобами, токсичними речовинами, азартними іграми тощо і тим ставить себе чи свою сім'ю, а також інших осіб, яких вона за законом зобов'язана утримувати, у скрутне матеріальне становище. Оскільки законодавець у цій нормі при перерахуванні випадків ставить коми, то для обмеження дієздатності досить одного з трьох перерахованих випадків.

Грамматичне тлумачення застосовне і до ст. 39 ЦК, коли йдеться про визнання фізичної особи судом недієздатною, якщо вона внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними. Оскільки законодавець використовує тут розділовий сполучник «або», то для визнання недієздатності досить одного з двох наслідків: або не усвідомлення своїх дій, або нездатності керувати ними.

Також як приклад мовного способу тлумачення може виступати й офіційне тлумачення поняття «щомісячне довічне грошове утримання», що міститься у підпункті «е» пп. 165.1.1 п. 165.1 ст. 165 Податкового кодексу України, яке визначене Конституційним Судом України за поданням Верховного Суду України як «неоподаткована грошова виплата як судді, який, маючи право на відставку, продовжує працювати на посаді судді та одержує її з Державного бюджету України у вигляді щомісячного грошового утримання, що є складовою правового статусу судді і однією з гарантій його незалежності, так і судді у відставці, який одержує таку виплату з Пенсійного фонду України за рахунок коштів Державного бюджету України» [13, с. 16.].

Логічне тлумачення – це тлумачення правового акта за його змістом з використанням законів логіки. Саме за допомогою зазначеного способу встановлюється весь обсяг змісту норми, усуваються наявні в ній неясності. Якщо у разі граматичного тлумачення стоїть завдання з'ясувати буквальный сенс того, що закріплено безпосередньо в тексті, то логічне має на меті за допомогою правил формальної логіки виявити те, що законодавець хотів виразити в тексті закону, але не висловив. За допомогою логічних операцій, які включають аналіз і синтез, побудову силогізму (логічного умовиводу, який складається з двох посилок і висновку), з нормативних приписів, «розкиданих» по тексті законодавчого акта, формулюється норма права, яка підлягає тлумаченню [14, с. 407].

Логічний спосіб тлумачення полягає у використанні законів і правил формальної та діалектичної логіки у процесі пізнання

змісту правової норми на базі самої норми без звернення до інших способів тлумачення. Логічні закони, принципи та категорії використовуються самостійно, поряд із засобами лінгвістичного аналізу тексту закону [15, с. 3].

Правова наука виділяє низку прийомів логічного тлумачення норм права. Один із них – логічне перетворення. Необхідність застосування логічних перетворень походить з особливостей мовного формулювання норм права. Формулювання норми права у вигляді граматичного речення здебільшого не відповідає повністю нормі права, яка ним передбачена. Така невідповідність може полягати, наприклад, у тому, що суб'єкт норми права не збігається з підметом речення або граматична форма речення, яке містить норму права, неточно виражає кількісний бік цієї норми.

Конкретні логічні прийоми (висновки з норм, проста дедукція, висновки *a fortiori* (умовиводи ступеня), висновки з понять, висновки за аналогією, висновки від протилежного, доведення до абсурду) і численні приклади їх застосування можемо знайти в юридичній літературі. Зокрема, використання прийому висновку ступеня щодо тлумачення ч. 1 ст. 231 Господарського Кодексу («законом щодо окремих видів зобов'язань може бути визначений розмір штрафних санкцій, зміна якого за погодженням сторін не допускається»). Постало запитання про те, чи можна в господарському договорі встановити умову, якою б виключалося застосування штрафних санкцій, встановлених законом стосовно даного виду зобов'язань. Автор зазначає, що якщо тлумачити суто формально, то дійдемо висновку про можливість включення в текст договору такої умови. Але якщо застосовувати логічне тлумачення, то зробимо висновок: якщо забороняється змінювати в господарському договорі розмір штрафних санкцій, встановлених законом, то тим більше забороняється встановлювати в господарському договорі умови, що виключають застосування штрафних санкцій, встановлених законом щодо даного виду зобов'язань. Разом із тим така умова у разі включення в договір не є нікчемною, а оспорюваною [16].

Як ще один приклад логічного способу тлумачення можна навести тлумачення норми ст. 1166 ЦК, яка встановлює, що майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала. При цьому виникає питання: чи слід під особою,

що заподіяла шкоду, розуміти тільки фізичних осіб, юридичні особи або ж й інших суб'єктів цивільного права. Якщо звернутися до ст. 2 ЦК, учасниками цивільних відносин є фізичні особи та юридичні особи, а також держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права. Це також можна обґрунтовувати тим, що в розділі 2 ЦК три підрозділи носять аналогічну назву. За цією ж підставою можна тлумачити і норми ст. 1190 ЦК, яка встановлює, що особи спільними діями або бездіяльністю яких було завдано шкоди, несуть солідарну відповідальність перед потерпілим, – стаття застосовується не лише до юридичних осіб, але і до будь-яких інших суб'єктів цивільного права.

Існування системного тлумачення зумовлюється системністю права. Норми права не існують незалежно одна від одної, а тому для глибокого і повного з'ясування змісту норми не досить її внутрішнього аналізу, а потрібно дослідження її змісту, її зв'язків з іншими нормами.

Під системним способом тлумачення розуміють діяльність, що здійснюється суб'єктами, яка полягає в зіставленні норм з метою встановлення їх змісту та точного застосування, заснована на використанні ряду прийомів системного способу тлумачення.

Використання даного способу тлумачення характеризується застосуванням таких прийомів, як: встановлення місця норми права в системі права, встановлення інших норм, які співвідносяться з нормою, що підлягає тлумаченню, на підставі різних взаємозв'язків і залежностей, встановлення ієрархічного становища двох або більше юридичних приписів залежно від їх належності до вищестоящих чи нижчестоящих юридичних актів; зіставлення норм вже після того, як визначено їх підпорядкування, виявлено їх відношення до близьких за змістом правових інститутів, встановлення особливостей спільного застосування двох і більше правових норм [17, с. 58-62].

Завдяки системному способу можна виявити юридичну силу правової норми, сферу її дії. Найчастіше сам текст нормативного акта містить підстави для системного тлумачення. До нього, зокрема, доводиться вдаватися під час реалізації бланкетних і відсильних норм.

Так, ст. 65 СК щодо розпорядження спільним майном подружжя сформульована занадто широко і викликає певні складнощі під час реалізації, оскільки під розпорядженням майном розуміють не тільки випадки придбання, але і відчуження майна одним із

подружжя. Також у ст. 177 ГК зазначається, що об'єктами цивільних прав є речі, у тому числі гроші, які підпадають під поняття «майно». Отже, застосовуючи системне тлумачення, можемо зробити висновок, що взаємна згода подружжя необхідна і при розпорядженні загальними грошовими коштами [18, с. 225].

Таким саме чином тлумачимо і ч. 2 ст. 296 КК України. У даній статті йдеться про «ті самі дії, вчинені групою осіб». Які ж це «ті самі дії»? Звертаючись до ч. 1 цієї ж статті КК України, знайдемо вказівку на хуліганство, тобто грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом. З метою відокремити хуліганство, яке карається в кримінальному порядку, від дрібного хуліганства, яке карається в адміністративному порядку, слід зіставити ст. 296 КК України і Постанову Пленуму Верховного Суду України «Про посилення відповідальності за хуліганство», яка визначає дії, що становлять дрібне хуліганство. Щоб з'ясувати зміст ст. 296 КК України стосовно суб'єкта хуліганства, необхідно звернутись до ст. 22 КК України. Там зазначено, що суб'єктом хуліганства є особа, яка досягла 14-ти років [19, с. 84].

Також можемо навести один із випадків системного тлумачення положень законів органом конституційної юрисдикції України. Зокрема, розглядаючи справу щодо офіційного тлумачення положень статей 38, 78 Конституції України, статей 1, 10, 12, ч.2 ст. 49 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Конституційний суд у рішенні від 06 липня 1999 року № 7-рп/99 (справа про сумісництво посад народного депутата України і міського голови) аргументував свою позицію, виходячи із системних зв'язків правових норм: генетичних, структурних, координаційних, функціональних, семантичних – та дійшов висновку, що «сільський, селищний, міський голова є головною посадовою особою громади із представницьким мандатом». Отже, суміщення посад суперечить Конституції України [20, с. 46].

Дослідження волі законодавця, правової системи і норм у розрізі їх генетичного розвитку має важливе значення для з'ясування дійсного змісту норми права і зумовлює існування історичного способу тлумачення [21, с. 81].

З метою правильного розкриття змісту норми доцільно ознайомитися з історією виникнення законодавчого акта. Для цього підлягають аналізу тексти нормативно-правових актів, що втратили силу, але

регулювали схожі відносини, матеріали підготовки та прийняття актів. Це дозволяє порівняти чинні та скасовані норми, визначити мету, обставини, причини, які зумовили прийняття певного припису. Наприклад, у ст. 421 ЦК РРФСР 1922 р. вживається термін «предмет розкоші». Зміст цього терміна зазнав серйозних змін у зв'язку зі зростанням матеріального добробуту людей, і тому тепер він тлумачиться трохи інакше, ніж у 20-ті рр. минулого сторіччя, коли був прийнятий Цивільний кодекс.

Що стосується тлумачення індивідуальних актів у праві, зокрема договорів, то до них можемо застосовувати вищезазначені способи з урахуванням того, що у разі використання системного тлумачення буде враховуватися текст інших розділів договору, окрім норм законодавства, а у разі використання історичного – документи сторін, що передували його укладанню.

Висновки

Отже, відповідні компетентні органи, які здійснюють правозастосовну діяльність, не мають права відмовити у вирішенні спору через незрозумілість правової норми, що підлягає застосуванню. З метою уникнення неправильного застосування необхідно насамперед встановити зміст норми, для чого використовувати всі відомі способи і прийоми тлумачення до повного з'ясування дійсного змісту норми. Немає чітко визначених правил використання зазначених методів. Вони можуть використовуватися суб'єктом тлумачення всі одночасно, або може бути вибраний один або кілька на розсуд особи, залежно від можливості досягнення мети тлумачення. При цьому якщо граматичне і логічне тлумачення відштовхуються від самих текстів, то системний і історичний способи спираються на елементи зовнішні до них.

Відмова правозастосовувача від використання всього арсеналу призводить до односторонності в застосуванні норм закону. Тлумачення ґрунтується на тезі, що система норм права повинна бути вільною від протиріч і кожна норма повинна гармоніювати з усією системою. Тому в рамках даної тези потрібно вибрати той варіант тлумачення, при якому правова норма буде найкраще гармоніювати з іншими нормами.

Список використаних джерел:

1. Смирнов А.В., Манукян А.Г. Толкование норм права : учебно-практическое пособие. Москва : Проспект, 2008. 177 с.
2. Венгеров А.Б. Теория государства и права : учебник для юридических вузов. 3-е изд. Москва : Юриспруденция, 2000. 528с.

3. Личман Л. Толкование норм гражданского законодательства: теория и практика. *Leges Viata*. 2014. August. С. 92-95.
4. Перетерский И. С. Толкование международных договоров. Москва : Госюриздат, 1959. 172 с.
5. Васильковский Е. В. Цивилистическая методология. Ч. 1. *Учение о толковании и применении гражданских законов*. Москва : Центр ЮрИнфоР, 2002. 508 с.
6. Волпенко Н. Н. Толкование права. Волгоград : Изд-во Волгоградского государственного университета, 2007. 126 с.
7. Черданцев А.Ф. Толкование советского права. Москва, 1979. 168 с.
8. Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия. Опыт комплексного исследования. Москва: Устав 1999. 712 с.
9. Власов Ю.Л. Проблемы тлумачення норм права : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 180 с.
10. Тодика Ю.М. Тлумачення законів і Конституції України: теорія і практика : монографія. Харків : Факт, 2001. 328 с.
11. Абдулаев М.И. Теория государства и права : учебник для высших учебных заведений. 3-е изд., доп. и перераб. Москва : ЗАО «Издательство «Экономика», 2006. 410 с.
12. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України / за ред. Ю.С. Червоного. Київ : Істина, 2003. 215 с.
13. Баїк О.І. До питання тлумачення податково-правових норм. *Інтернаука. Серія: «Юридическі науки»*. 2018. № 2(7). С. 13-20. С. 16.
14. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник. / пер. з рос. Харків: Консум, 2006. 688с.
15. Чулінда Л.Г. Застосування юридико-лінгвістичного та логічного способів тлумачення нормативно-правових актів. *Законодавство України*. 2005. № 2. С. 3-8.
16. Саміло Г. О. Проблеми тлумачення правових норм : навч.-метод. посібник. Запоріжжя: ЗНТУ, 2017. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/2670/1/Samilo_Problems_of_interpretation.pdf (дата звернення: 16.01.2020).
17. Толстик В.А., Дворников Н.Л., Каргин К.В. Системное толкование норм права. Москва : ИД «Юриспруденция», 2010. 136 с.
18. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / за ред. І.В. Жилінкової. Харків : Ксылон, 2008. 855 с.
19. Косцова І.П. Системне тлумачення норм права : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Івано-Франківськ, 2016. 218 с.
20. Євграфова Є. Доктринальне тлумачення норм права (законів): природа і здійснення. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 2. С. 40-51.
21. Власов Ю.Л. Проблемы тлумачення норм права : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 180 с.

This article is devoted to problems of interpretation in law, including methods of interpretation. The general nature of rules, inability to specify it absolutely all specific life situation is an objective reason for interpretation. The question of how to interpret law is important in the doctrine of interpretation. They give us an idea of the mechanism and tools for such activities. Under the method of interpretation in legal literature understand specific techniques and knowledge of the rules necessary to clarify the interpretation of the subject real content of legal norms. It should be noted that among the scientists are still not developed a common approach to determining the specific methods and rules clarify the law, their union in ways of interpretation. The author of the article considers the grammatical, logical, systematic, historical interpretation and their application in law. The grammatical way (verbal, philology, literal, the lexical - variants of the name) the most common. The logical interpretation - an interpretation of a legal act on its contents using the laws of logic. The existence of systemic predetermined systematic interpretation of law. Interpretation of the individual acts in law, including contracts made by the same means. When using systematic interpretation be accounted into other parts of the contract, with the provisions of the law, and the use of historical - documents the parties prior to its conclusion. Consequently the competent authorities that carry out law enforcement activities is not entitled to refuse the dispute through obscurity legal standard. There are no clearly defined rules of these methods. They can be used all at once or can be selected for one or more individual discretion, depending on the possibility of achieving the objective interpretation. Thus if the grammatical and logical interpretation repelled from the texts themselves, the systematic and historical methods rely on elements external to them. Disclaimer enforcer of the whole gamut resulting in a one-sided application of the law. The interpretation is based on the premise that the system of law should be free from contradictions and each provision should be in harmony with the whole system.

Key words: grammatical, logical, systematic, historical method of interpretation of law, public order.